

PANU:

"MANEESI PIRU
TULESSA..."

■ Oli helmikuun toinen 1922 ja tulipalopakkanen. Päivä alkoi juuri hämärtyä, kun Lipposen Kustaan ovi nykäistiin auki ja pakkashuurun seasta kuului riemukas kiljahdus, "Eläköön, Heinätorin koulu palaa." Huutaja oli Lipposen Heikki.

Samanaikaisesti törmäsi Torikatu 68 asuvan Mikko Taimin (ent. Nikander) keittiöön Yrjö Ramstedt ja huusi: "Maneesi piru tulessa, saanko soittaa?" Ramstedt sai soittaa. Rouva Hilja Taimi (sittemmin Tervaskarina tunnettu) oli samassa jo menossa pelastamaan "mannilista" perheen siellä lainassa olleita tavaroita. Hän myöhästyi, niin kuin kaikki muutkin. Vanha puukolossi oli ilmiliekissä. Sen havaitsi myös Lipposen Eino, joka Heikki-veljen hälyttämänä oli äkkiä saanut päähänsä naapukan ja käsinsä kinttaat. Ensimmäinen oli kyllä näyttänyt siltä kuin tosiaan koulu olisi palanut. Tulen kajo löi ikkunoista läpi talon. Kaakisen nurkalla Lipposen pojat ja Ahon Aarre kyllä jo hoksasivat.

Ensimmäisenä oli palon kulkenkin taannut havaitsija Halosen Olavi, jonka koti oli Heinätorin kadun varrella keskellä "ristiä" vastapäätä Heinätorin koulua. Tulenlieskat näkyivät koulun ikkunain läpi, Maneesi kun sijaitti koulukorttelin Peltokadun puoleisella tontilla. Ja silloin oli Ollia viety...

■ Sinä iltana piti olla Oulun Teatterin valmistaman Alkion Puukkojunkkareiden näytelmäsovituksen kenraali, niin kuin selviää amerikkalaistuneen entisen näyttelijän William (Vilho) Lyyskin Kalevassa kertomasta (viime toukokuun 24:s). Harjoituksiin tuli myös nuori

Väinö Topplia, jolle niin kuin sinä iltana niin monelle teatterilaiselle tarjoutui karmeana juhmallinen näky: palava "mannilsi". Seltsemättäkymmentävuotias mahtavista hirsistä rakennettu talo oli mieluisa saalis ahnaalle "Punaiselle kukolle". Palokunnat tulivat tuutaten, Olanderin vakinainen ja VPK. Vastaloittaneessa Oulun vakinaluksessa oli palomestari Veijo Olanderin lisäksi ruiskumestari Svante Kaunismaa ja viisi miestä. "Tulipalopakkanen", oli Olanderin ensimmäinen mielikuva tähän synkeään muistoon palatessa. Näin myös jokainen oululainen, jonka kanssa Maneesin palo on sattunut puheeksi. Sinne tuli Kaija-Pate, ryykäsi suoraan työpaikaltaan Loukkolasta, niin, minusta tuntuu, että kaikki kynnelle kykenevät ovat silloin olleet jos eivät sammuttamassa niin katsomassa, innokaimmat polliisin pois ajettavina, niin kuin Lipposen Eino.

Katselin tuota hirveätä loimotusta kotini ikkunoista monen korttelin päästä. Pimeneessä illassa se näkyi silloin kirrkaasti yli vaikenevain katotoin, mitä nyt postitalo/teollisuuskoulu vähän linjalla häiritse. Ei puhettakaan ulos menemisestä.

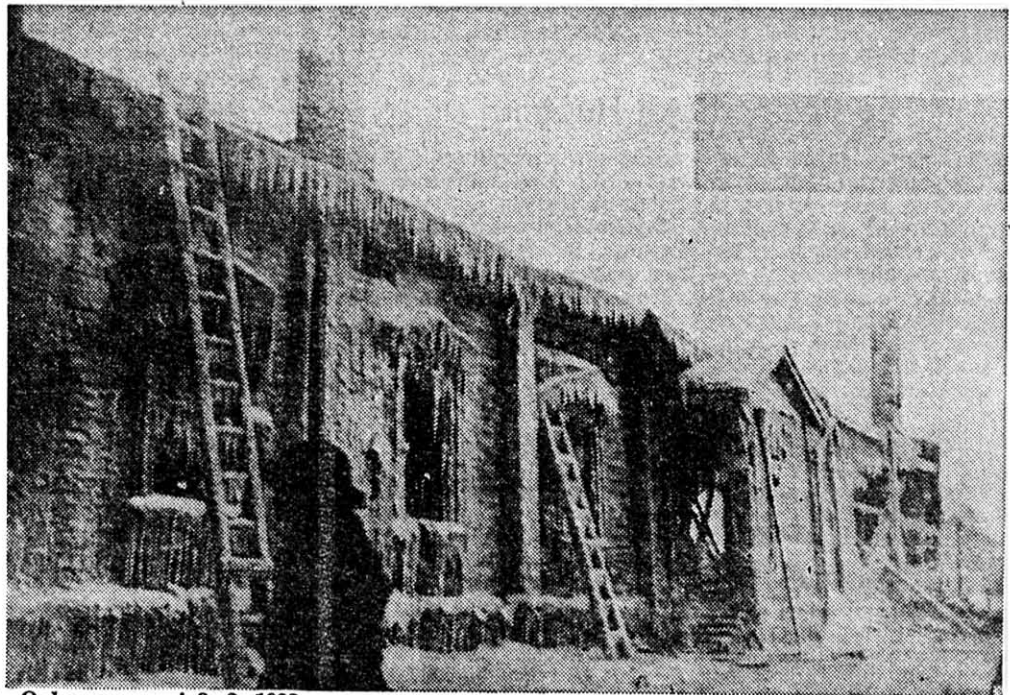
Palokunnat ja muut sammuttajat tekivät parhaansa, mutta ei edes arvokkaita vaatevarastoja muusta rekvisiitasta puhumattakaan saatu pelastetuksi, mitä nyt jotain pientä. Tullin oli päässyt irti näyttämön päässä viallisista sähköjohdoista (tietävästi). Ainoa mies sisällä oli ollut tuo mainittu Ramstedt, tunnettu myöhemmin mm. taidemaalarina. Teatterinjohtaja Väinö Viljamaa seurasi paloa

vastapäisestä Taimin ikkunasta. Taimin saliin kertyi muitakin näyttelijöitä, sukulaisia ja tuttavita, muisteli kerran kirjelappusessaan silloinen pojankolttainen Taimin Väinö, sittemmin Tervaskari. Kuten selvisi, lie lähin telefuunikin ollut Taimilla, koskapa Olander kävi siellä aina välillä kampeet jäässä soittamassa "lisää letkua". Näin Tervaskari, puhuen tosin 'palomestari Henrikssonista'. Täytyy olla muistivirhe ja syytä se, että Taimin naapurissa Tervon talossa asuivat Henrikssonit. Ja tietysti Henrikssonin Kalle muistaa palon syyn: "Onko siitä viisikymmentä vuotta?" Heidänkin talonsa Torikadun puoleinen sivu piti peittää pressulla, ettei vain olisi syttynyt. Lipposen Erkkuli taas muis

taa senkin, että naapuritontilla sijainneen koulun vahtimestarin asunnon katolta sulilumi muodostaen talonkorkuisen mahdavan jääpuikon, joka säilyi kevätsululle asti. Jos oli kuuma, oli kylmäki. Kuka kertoikaan miehestä, joka ruutaten pääkuistin katolla viime tinkaasti asti kastui, jäätyn ja kangistui niin pahoin, että oli sillä hiikulla, että hänet saatiin ajoissa hilatuksi alas.

■ Niin paloi Oululta teatteritalo toisen kerran. Seuraavana aamuna kävivät muutamat sen valokuvaamassa, mm. neiti Anna Forsberg kuvasi nämä tässä näkyvät rauniot. Maneesista teatteritalona kirjoitettiin kaksi vuotta sitten Kaltiossa pitkästi, niinkuin valistuneimmat lukijoista muistavatkin. Siitä ei siis

sen enempää. Mutta kerran taas: kenellä on vielä palamatoman Maneesin ulkokuva? — Keventääkseni tätä synkää tarinaa kerron lopuksi kolmen vuoden takaiset terveiset Lylyn Llpalta. Hän kuului tuohon vuosien 1918—22 Oulun Teatteriin siihen aikaan nuorena, nättinä Alice Jacobssonina, niin nättinä, että Kalle muisti, miten se pani ihan märiseen. Lylyn Erkki rupesi jo silloin riijaamaan Lippaa. Eräänä kevätkesän aamuna olivat vuokraisännän lapset vähän ihmetelleet, kuka se niin myöhään illalla oli koputtanut kamarin ikkunaan. Isäntä ja emäntä olivat vilkaisseet toisiinsa, ja toinen ykskantaan: "Se oli vain Jakopsonnin tatin helu." Niin kuin olikin!

□ Oulun maneesi 3. 2. 1922